

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Keiteleen kunta pitää tärkeänä, että koulutuksen tärkein tavoite on jatkossakin yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien varmistaminen jokaiselle ihmiselle asuinpaikasta, taloudellisesta asemasta, sukupuolesta tai muista lähtökohdista riippumatta.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visioissa keskeistä on, että kaikilla on oikeus oppia ja kasvaa sekä saada tarvitsemansa tuki ja ohjaus. Kasvatuksen ja koulutuksen lainsäädäntöön kirjattu arvopohja toteutuu yhdenvertaisesti koko Suomessa. Jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Monilla alueilla alkaa olla haasteena saada riittävästi sitoutunutta opetus-, ohjaus- ja muuta henkilöstöä ja että henkilöstöllä on mahdollisuus kehittää osaamistaan säännöllisesti. Tavoitteet voidaan saavuttaa ainoastaan, mikäli osaavan ja motivoituneen henkilöstön saatavuus saadaan taattua kautta maan. Vision tavoitetta voidaan tukea sitoutuneen henkilöstön pätevyitysmiskoulutukseen pääsyn varmistamisella.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Luonnoksen mukaan suomalaisten perusopetusikäisten oppilaiden oppimistulokset ovat laskeneet ja asenteet oppimista kohtaan heikentyneet. Lisäksi oppilaiden väliset erot ovat kasvaneet ja oppilaan taustan vaikutus oppimistuloksiin on voimistunut.

Tavoitteiksi on asetettu sivistyksellisten oikeuksien ja lapsen oikeuksien toteutuminen varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuksessa. Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja laatu turvataan myös koko maassa. Julkisuudessa on tuotu esille liian pienien ikäluokkien heikentävän lasten mahdollisuuksia sosiaaliseen kasvuun ryhmässä. Kuitenkin yhtenäiskouluratkaisuilla ja yhdysluokkapedagogiikalla voidaan vasta näihin haasteisiin.

Lisäksi tavoitteeksi on asetettu, että varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään, lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan, oppimistuloksia käännetään nousuun ja oppimiseroja kavennetaan.

Toimenpiteissä oli mainittu rahoituksen uudistaminen. Rahoituksen uudistamisessa tulee turvata myös pienten kuntien edellytykset toteuttaa tasa-arvoista ja laadukasta perusopetusta.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisen asteen koulutuksessa ammatillinen koulutus on jatkuvan uudistusten ja muutosten kohteena. Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano on käynnissä, ja eri oppilaitoksissa työ on eri kehitysvaiheissa. Samaan aikaan kuitenkin on jatkuvasti käynnissä rahoituksen uudistamisen ja viimeisimpänä oppivelvollisuuden laajentamisen työ, vaikka edellisen uudistuksen vaikutuksista ja todellisista vaikutuksista opiskelijoiden osaamiselle ja työuralle ei ole vielä tutkittua tietoa. Jatkuvat muutokset eivät kuitenkaan ulotu lukiokoulutukseen, korkeakoulutukseen tai yksilön itsensä kannalta olennaiseen opintososiaalisten etujen tai opiskeluhuollon järjestämiseen. Tämä poukkoilevuus ja epäjohtonmukaisuus on valitettavasti heikentänyt ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta niin yksilöiden kuin työelämänkin näkökulmasta.

Ammatillisen koulutuksen osalta selonteossa painottuu voimakkaasti nuoret ja nuorten ikäluokat. Selonteossa on unohdettu lähes kokonaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tosiasiallinen ikäjakauma, jossa yli 20-vuotiaita on valtaosa opiskelijoista (yli 65%). Selonteosta puuttuu kuvaus jo tänä päivänä olevasta reaalitylanteesta ja siitä, että ammatillisen koulutuksen ”keskimääräistä” opiskelijaa ei itse asiassa ole olemassa, vaan kyse on erittäin laajasta joukosta 16-67 vuotiaita henkilöitä, joiden elämäntilanteet, opiskelutaidot, tarpeet, työtilanne, terveystilanne ym. poikkeavat toisistaan. Ammatillisen koulutuksen peruslähtökohta on kuitenkin kouluttaa osaavia tekijöitä työmarkkinoille sekä mahdollistaa jatkokouluttautuminen sekä korkea-asteella mutta myös ammatillisen koulutuksen sisällä.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Yliopistokoulutus kumpuaa jatkossakin tieteestä. Yliopistojen autonomia on taattava riittävällä rahoituksella, joka kannustaa yliopistoja kehittämään opetuksen laatuaan.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tutkitun tiedon hyödyntäminen eri koulutusasteille niiden perustehtävän mukaisesti on kuvattava tavoitteellisemmin. Tämä vahvistaisi osaltaan myös eri koulutusasteiden yhteistyötä, jolloin uuden tutkimustiedon hyödyntäminen nopeutuisi.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Luonnoksessa tulee hyvin esille vapaan sivistystyön tavoitteet, eli lisätä ihmisten osaamista ja hyvinvointia sekä tukea yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta. Huomiomme kiinnittyy rahoitukseen. Varsinkin koronatilanne on osoittanut, että nykyinen järjestelmä ei ole kaikkein joustavin niissä tilanteissa, joita ei voi ennakoida.

Viime kevään koronasulku esimerkiksi vaikeutti kansalaisopisto-opetusta monella tavalla. Sulku katkaisi olemassa olevan opetuksen kuin seinään, etäopetuskurssit pääsivät alkamaan hyvin hitaasti johtuen sekavasta tilanteesta ja ohjeistuksen puutteesta, lisäksi seuraavan lukuvuoden ja –kauden kurssien miettiminen ja järjestäminen, mitä voidaan järjestää ja onko miten ylipäänsä mahdollista järjestää opetusta.

Rahoitusmekanismin pitää olla joustava tilanteissa, joissa tulee yllättäviä esteitä ja ottaa huomioon tilanteet, jolloin vuoden toteutuneet kokonaistuntimäärät voivat laskea ennalta suunnitellusta

reilusti. Pitämättömät kurssit näkyvät, kun vuositilastoja tarkastellaan ja vaikuttaa kokonaistuntimäärään ja sitä kautta takautuvasti vaikuttaa rahoitukseen, kun ministeriö laskee valtionosuuksia tuleville vuosille. (Rahoitusosuutta lasketaan edellisten vuosien toteutuneiden opetustuntien tilastojen perusteella sekä tulevan vuoden tuntisuunnitelmille.) Luonnoksessa olisi voinut enemmän tuoda esille rahoitusperusteita ja niiden määräytymismekanismeja ja miten voidaan kehittää ennakoitavuutta.

Luonnoksessa puhutaan myös maahanmuuttajien kotouttamiseen osallistumisesta ja siitä, että rahoitus tähän tehtävään on suunniteltu niin, että siitä hyötyvät opistot ja oppilaitokset, joissa maahanmuuttajataustaiset opiskelijat muodostavat noin 20 prosenttia opiskelijamäärästä. Pielavesi-Keiteleen kansalaisopistossa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä vuositasolla yhteensä 1-5 henkeä. Maahanmuuttajat on otettava huomioon, mutta tähänkin pitäisi olla jonkinlainen joustava rahoitusratkaisu. Monissa pienissä kansalaisopistoissa on vaikea järjestää tällaista erityisopetusta juuri sen vuoksi, kun osallistujamäärät ovat hyvin pienet.

Vapaan sivistystyön tarkoitus on tarjota ihmisille mieleistä tekemistä ja helppoa tapaa lisätä osaamistaan kohtuullisilla kustannuksilla. Luonnoksessa esitetyt toimenpiteet ovat kaikin puolin oikeasuuntaisia. Tärkeintä on kiinnittää huomiota rahoituksen ennakoitavuuteen ja joustavaan järjestelmään, kun tapahtuu yllättäviä asioita, kuten korona.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Luonnoksen mukaan noin 300 000 25-59-vuotiasta on tällä hetkellä työssä, työmarkkinoiden ulkopuolella tai työttömänä pelkän perusasteen koulutuksen varassa. On tärkeä, että Suomessa mietitään erilaisia ja joustavia keinoja, joilla jatkossa saavutetaan tilanne, että kaikilla suomalaisilla on vähintään toisen asteen tutkinto.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Suomalaisen opettajakoulutuksen vahvuus ja positiivinen vaikutus oppimistuloksiin on selvä. Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen työuran aikana vaihtelee kuitenkin paljon. Opetus-, ohjaus- ja muun henkilöstön osaamisen kehittäminen muuttuvan yhteiskunnan, oppijoiden tarpeiden kuin teknologian kehittymisenkin vuoksi tulee nostaa entistä vahvemmin näkyviin niin henkilöstön rekrytoinneissa kuin palkitsemisessakin.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Taiteen perusopetus tukee yksilön kehitystä ja antaa edellytyksiä ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Opintotuen tulee olla tulevaisuudessakin tukimuoto, joka kannustaa opintojen tehokasta suorittamista ja tutkinnon tekemistä valmiiksi.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Koulupoliittisissa linjauksissa tuli ottaa huomioon myös ne kunnat, joissa on vain yksittäisiä maahanmuuttajia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Miten taataan henkilökunnan osaaminen näissä tilanteissa ja miten taataan lapsille yhdenvertainen varhaiskasvatus ja opetus verrattuna kuntiin, joissa on paljon maahanmuuttajia.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Rusanen Juha-Pekka
Keiteleen kunta - Kunnanhallitus 18.1.2021